

XILOGRAVURI SEMNATE DE GHERVASIE MONAH ÎN CĂRȚI TIPĂRITE LA BUCUREȘTI (1819-1830)*

CORNEL TATAI-BALTĂ

Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
ctataibalta@yahoo.com

ANCA ELISABETA TATAY

Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
ancatatai@yahoo.com

Cuvinte cheie: Ghervasie Monah, tipografie, xilogravură, Mănăstirea Neamțul, București, Apostol, Pogorârea Sfântului Duh, Acatist, Bunavestire, Judecata de Apoi
Keywords: Ghervasie Monah, typography, woodcut, the Monastery of Neamț, Bucharest, Apostle, the Descent of the Holy Spirit, Akathist, Annunciation, the Last Judgement

Acest studiu își propune să ia în discuție xilogravurile meșterului Ghervasie Monah existente în cărțile tipărite la București, fiind stabilite, în măsura posibilităților, sursele de inspirație.

Ghervasie Monah a fost unul dintre cei mai însemnați gravori în lemn de la Mănăstirea Neamțul. La început numele său figurează în *Octoiul* din 1816, pentru care execută *Cadrul foii de titlu*, compus din câteva scene, personaje sfinte și două profiluri de biserici, probabil Secul și Neamțul¹. Meșterul semnează și datează gravuri între anii 1817-1844². Dintre cărțile nemțene în care există lucrări de-ale sale menționăm: *Adunare a cuvintelor pentru ascultare și Viața starețului Paisie de la Neamțu*, 1817 (*Cadrul foii de titlu*³ - repetat din cartea anterioară, *Înălțarea Domnului*, dataată 1817⁴, *Portretul starețului Paisie* – datat 1817, dar nesemnat⁵), *Noul Testament*, 1818 (*Cadrul foii de titlu*, *Sfântul Petru*, *Sfântul Iuda*, *Sfântul Pavel*, *Sfântul Iacov*)⁶, *Evanghelie*, 1821 (*Ispitirea lui Isus*, *Schimbarea la Față*)⁷ ș. a. După anul 1821, Monahul Ghervasie semnează și datează diverse xilogravuri: în 1833 – *Soborul Sfinților Îngeri*, *Vindecarea orbului din naștere*⁸; în 1844 – *Sobor Ecumenic*⁹. Harnicul și talentatul gravor a executat numeroase alte lucrări, care îi poartă numele sau care îi sunt atribuite¹⁰.

---

* Acest studiu este finanțat dintr-un grant al Consiliului Național al Cercetării Științifice, CNCS-UEFISCDI, cod proiect: PN-II-RU-PD-2012-3-0433.

¹ Oprescu 1942, p. 165.

² Racoveanu 1940, p. 17-18.

³ Bianu, Hodoș, Simonescu 1912-1936, facs. 359; Oprescu 1942, pl. 69.

⁴ Bianu, Hodoș, Simonescu 1912-1936, facs. 378.

⁵ Bianu, Hodoș, Simonescu 1912-1936, facs. 360; Oprescu 1942, pl. 71.

⁶ Racoveanu 1940, pl. XXXV/1, 2, 3, 4.

⁷ Racoveanu 1940, pl. XXXVI/1, 2. Despre *Evanghelia* din 1821, Oprescu 1942, p. 188, spune că este o „carte masivă, splendidă ca înfățișare, ale cărei pagini sunt încadrate de un ornament luxos, baroc”, presupunând că acesta este gravat de Ghervasie.

⁸ Racoveanu 1940, pl. VII, pl. XIX/1.

⁹ Racoveanu 1940, pl. XXVII/1.

¹⁰ Vezi pentru detalii: Racoveanu 1940.

Gheorghe Racoveanu îl consideră pe Ghervasie Monah „un mare gravor” a cărui „putere de creație” nu se află la îndemâna oricui. „Arta lui este dinamică”, iar „desenul stufos”. El incizează cu „îndrăzneală” placa de lemn, ferindu-se de ceea ce este „inutil” și „dulceag”¹¹.

Referindu-se la ilustrațiile care îi reprezintă, separat, pe apostolii Iacov, Iuda, Petru și Pavel din *Noul Testament* tipărit la Mănăstirea Neamțul în 1818, Gh. Oprescu afirmă că „toate sunt figuri splendide, de aspect monumental”¹². Același reputat istoric de artă elogiază, într-o oarecare măsură, și alte lucrări gravate de Ghervasie sau atribuite acestuia¹³. Alteori, după opinia noastră, aprecierile sale sunt prea critice la adresa lui Ghervasie, pe care îl consideră: „Xilograf productiv, dar fără prea mari însușiri (...). Desenul său este prolix, defectuos, cu ceva vulgar în concepție și greoi în felul în care sunt distribuite umbrele”¹⁴.

Din anul 1819 întâlnim xilografuri semnate de Ghervasie Monah și în cărțile tipărite la București¹⁵.

Apologia, apărută în 1819, conține ilustrația *Isus Mare Arhiereu*, semnată Ghervasii Monah¹⁶. Dumnezeu-Fiul binecuvântează cu mâna dreaptă în timp ce cu mâna stângă ține Evanghelia deschisă. Nimbul Său, alcătuit din raze, este de proveniență occidentală. Gravorul Ghervasie a putut beneficia de lucrări similare realizate anterior în diferite centre tipografice: Blaj (*Catavasier*, 1777; *Ceaslov*, 1778, 1786; *Psaltire*, 1786; *Catavasier*, 1793; *Polustav*, 1793; *Teologia moralicească*, 1796; *Liturghii*, 1807; *Polustav*, 1808 – xilografură de Petru Papavici)¹⁷, Sibiu (*Psaltire*, 1791; *Ceaslov*, 1805; *Psaltire*, 1805; *Evanghelie*, 1806; *Octoih mic*, 1808; *Ceaslov*, 1809 – xilografură executată foarte probabil de Dimitrie Finta, după aceea de Petru Papavici)¹⁸, Brașov (*Ceaslov*, 1806), Buda (*Polustav*, 1807 – gravură în aramă)¹⁹.

Chiar dacă xilografura lui Ghervasie nu se ridică la nivelul artistic al celei a lui Petru Papavici de la Blaj (care a constituit prototipul ilustrațiilor de la Sibiu, Brașov și Buda), totuși opinia lui Gh. Oprescu, potrivit căreia aceasta ar fi „slab desenată și mai slab gravată”, ni se pare puțin exagerată. Apoi mai spune că: „Numele lui trebuie pronunțat cu admirație, deși arta lui are de multe ori, ca și aici, ceva încâlcit și greoi”²⁰.

La București ilustrația se repetă în: *Psaltire scurtă*, în română, 1820; *Rânduiala cântării celor 12 psalmi deosebi*, București, 1820; Athanasie cel Mare, *Întrebări și răspunsuri theologicești*, 1821; *Ceaslov*, în română, 1825; *Ceaslov*, în slavonă, 1825; *Ceaslov*, 1827; *Ceaslov*, în română, 1828; Athanasie cel Mare, *Întrebări și răspunsuri theologicești*, 1829; *Acatistiar*, 1830 (în ultimele cinci cărți semnătura autorului este ștersă).

În *Apostolul* tipărit în anul 1820, Ghervasii Monah semnează ilustrația *Pogorârea Sfântului Duh (Rusaliile)*²¹, concepută cu multă îndrăzneală și într-un mod aparte. Foarte dinamică, compoziția se desfășoară prevalent pe diagonală, care pornește de la apostolul culcat la pământ, din partea stângă, și se termină cu apostolul aflat în

¹¹ Racoveanu 1940, p. 18.

¹² Oprescu 1942, p. 178, pl. LXXV.

¹³ Oprescu 1942, p. 170, 176, 292.

¹⁴ Oprescu 1942, p. 292. Vezi și p. 185, 187.

¹⁵ Bianu, Hodoș, Simonescu 1912-1936, p. 288-289, 339, 341-345, 369, 405, 568-569, 685-687.

¹⁶ Bianu, Hodoș, Simonescu 1912-1936, facs. 402.

¹⁷ Tatai-Baltă 1995, p. 100, 185, fig. 59.

¹⁸ Tatai 2007, p. 24, fig. 12.

¹⁹ Tatay 2011, p. 89-90, fig. 43.

²⁰ Oprescu 1942, p. 185.

²¹ Oprescu 1942, p. 187, pl. 80.

picioare, cu mâna ridicată, din partea dreaptă. Sfântul Duh, sub formă de porumbel, nu planează sus la mijlocul imaginii, ca de obicei, ci în colțul stâng de sus, de la care țâșnesc flăcări oblice de lumină spre personajele sfinte. Nu doar schema compozițională provine din arta barocă, ci și gesturile și trăirile intense manifestate de Maica Domnului în genunchi și de apostoli. Ieșirea din cadru a personajului, prăvălit la sol, creând impresia că acțiunea continuă dincolo de ceea ce este vizibil, este un procedeu modern utilizat în arta europeană. Faptul că xilografii de la Mănăstirea Neamțul, deci și Ghervasie Monah, s-au aflat sub incidența barocului a fost sesizat și cu alte prilejuri de către diverși cercetători ca Adrian Maniu²², Gh. Oprescu²³, Mircea Tomescu²⁴ sau Cornel Tatai-Baltă²⁵.

După normele iconografice bizantine, Pogorârea Sfântului Duh se desfășoară într-un interior în care doispzece apostoli, așezați pe o bancă semicirculară, o au (sau nu) la mijloc pe Maica Domnului șezând pe tron (conform Sfintei Scripturi Maica Domnului nu a fost prezentă la acest eveniment). Deasupra Sfântul Duh, în chip de porumbel, emană raze de lumină în formă de limbi de foc spre capetele acestora. Dedesubt, într-o nișă, un bătrân, cu coroană de rege pe cap, ține în mâini o eșarfă cu sulurile de pergament care reprezintă simbolic limbile în care au vorbit ucenicii după Rusalii. Acest bătrân personifică lumea venită să-i asculte pe ucenici, de aceea alăturat se află inscripția „Cosmos”=Lumea²⁶. Acest tip de compoziție riguros simetrică o întâlnim și în ilustrațiile xilografate care împodobesc cărțile românești vechi, dintre care le amintim pe cele din: *Penticostar*, Târgoviște, 1558; *Penticostar*, Buzău, 1701 – semnată de Ivan Bakov; *Penticostar*, Blaj, 1768 – semnată de Petru Papavici; *Penticostar*, București, 1782 – semnată de Stanciul Tipograf; *Penticostar*, Sibiu, 1805 – autor fiind probabil G. F. De notat că Teodosie Monah gravează pentru *Evanghelia* de la Mănăstirea Neamțul din 1834 o *Pogorâre a Sfântului Duh*, datată în 1833²⁷. Aici, ca și în xilogravura lui Ghervasie Monah, Maica Domnului este redată în genunchi și cu mâinile întinse lateral; apostolii, însă, au atitudini evident mai reținute, sunt dispuși simetric în raport cu aceasta. Așadar, ilustrația lui Teodosie este mult mai puțin animată. Cu toate acestea, xilogravura lui Ghervasie a fost folosită ca model. O dovedește poziția și înfățișarea Maicii Domnului și a unor apostoli.

La București ilustrația se repetă în: *Penticostar*, 1820; *Psaltire*, 1820; *Psaltire*, rusească, 1830.

În *Penticostarul* din 1820, Mon(ah) Ghervasie mai semnează, pe lângă *Pogorârea Sfântului Duh*, ilustrația *Necredința lui Toma*²⁸, temă des întâlnită în *Penticostarele* românești tipărite între secolele XVI-XIX.

„Excesul de umbre” și „linia nedefinită” determină, după constatarea lui Gh. Oprescu, ca această xilogravură să ne ofere „o imagine aspră, greoaie, puțin atrăgătoare”²⁹. Este adevărat că, *Necredința lui Toma* nu reprezintă una din cele mai reușite xilogravuri executate de Ghervasie, harnicul și piosul meșter de la Mănăstirea Neamțul, ale cărui lucrări decorează, deopotrivă, cărți tipărite la București.

²² Maniu 1929, p. 11.

²³ Oprescu 1942, p. 192.

²⁴ Tomescu 1968, p. 126.

²⁵ Tatai-Baltă 1995, p. 39.

²⁶ Vezi pentru detalii și unele deosebiri: Ștefănescu 1973, p. 137-138; Cavaros 2005, p. 126-130.

²⁷ Racoveanu 1940, p. 26, pl. XXII/1.

²⁸ Bianu, Hodoș, Simonescu 1912-1936, facs. 407.

²⁹ Oprescu 1942, p. 187.

Monahul Ghervasie își compune această ilustrație în consonanță cu modelele avute la dispoziție. Ca atare, preocuparea pentru simetrie, specifică ambianței bizantino-balcanice și bizantino-ruse este clară. Situați în centrul compoziției, cei doi protagoniști, Isus Hristos și apostolul Toma, sunt flancați de două coloane, de tip baroc, ale unui baldachin și de apostoli. Spre deosebire de predecesorii săi, gravorul nostru încearcă mai mult să diversifice atitudinile și fizionomiile personajelor biblice: doi dintre apostoli îngenunchează, fiind cuprinși de o profundă evlavie. Probabil, pentru a reda cât mai veridic și convingător scena, gravorul nemțean a acordat o atenție excesivă sugerării volumelor, utilizând hașuri îndreptate în toate direcțiile, ceea ce imprimă un aspect destul de îmbâcsit imaginii.

La București ilustrația se repetă în: *Psaltire*, 1820; *Psaltire*, rusească, 1830.

Impozanta *Psaltire* din 1820, bogat împodobită cu xilografuri ca și *Penticostarul*, cuprinde, printre altele, și ilustrația *Trecerea Mării Roșii* semnată, oarecum disimulat, de Ghervasi(e) M(onah). Această lucrare, cu numeroase personaje aflate în mișcare, ocupă un loc aparte în arealul graficii românești de carte veche. Felul în care este compusă ne duce inevitabil cu gândul la fresca lui Cosimo Rosselli (ajutat în executarea portretelor de elevul său Piero di Cosimo) din Capela Sixtină de la Vatican³⁰. Construită de papa Sixtus al IV-lea, Capela Sixtină a fost pictată între anii 1481-1482 de o echipă de pictori renumiți din care au făcut parte: Signorelli, Perugino, Botticelli, Rosselli și Ghirlandaio.

Ilustrația lui Ghervasie Monah, asemenea frescei lui Cosimo Rosselli, prezintă în primul plan, la dreapta, pe faraonul egiptean înecându-se împreună cu oastea sa în apele mării, iar la stânga, pe mal, pe Moise, în fruntea evreilor, cu toiagul ridicat, împingând înapoi valurile. În tot acest timp poporul îi cântă lui Iahve imnul eliberării (Ieșirea 14, 27, 28; 15, 1). De notat că trecerea prin apele Mării, care „stăteau ca un zid de-a dreapta și de-a stânga lor”, s-a petrecut noaptea, israeliții fiind călăuziți de „stâlpul de foc și de nor”: primul le lumina calea, iar cel de-al doilea le îngreuna egiptenilor descinderea. Ghervasie redă, în partea de sus a ilustrației sale destul de întunecate, flăcările, iar sub ele, mai la dreapta, un nor, în timp ce la Rosselli apare o coloană brun-roșcată în mijlocul compoziției și un cer plumburiu deasupra egiptenilor. Evident mai dinamică, xilogravura lui Ghervasie Monah a avut la bază un model de factură barocă, preluat, probabil, prin filieră polono-ucraineană. Mai menționăm că o reprezentare foarte veche a temei, de data aceasta în tehnica mozaicului, se întâlnește la biserica Santa Maria Maggiore din Roma (sec. V)³¹. Simplificată, tema a fost gravată și în cartea lui Dosoftei, *Viața sfinților*, Iași, 1862.

La București ilustrația se repetă în: *Psaltire*, rusească, 1830.

În *Rânduiala cântării celor 12 psalmi deosebi* din 1820, ilustrația *Maica Domnului cu Pruncul* este semnată Monah Ghervasii. Conform uzanței occidentale, Fecioara are coroană pe cap, sceptru și globul pământesc în mâini. Purtând veșminte bogate, ea șade maiestuos pe nori, în timp ce Pruncul Isus binecuvântează cu ambele mâini. Acest mod de redactare particularizează xilogravura în contextul artei grafice românești vechi.

La București ilustrația se repetă în: *Acatist*, 1823; *Ceaslov*, în română, 1825; *Ceaslov*, în slavonă, 1825; *Acatistul Născătoarei*, 1828; *Ceaslov*, în română, 1828; *Acatistiar*, 1830; *Ceaslov mare*, 1830 (în primele două cărți iscălitura se vede parțial, iar în celelalte cinci a dispărut cu totul).

³⁰ Michel-Ange et Raphael 2000, p. 5 și 30-31.

³¹ Rome 2000, fig. p. 76.

Frumosul *Acatist* din 1823 conține ilustrația *Bunavestire*, semnată de Ghervasie Mon(ah). Aceasta³² este foarte asemănătoare cu aceea realizată de Ioanițiu Endrédi în *Acatistiariul* de la Blaj, din 1763, precum și cu cea semnată de Petru Papavici din *Acatistier*, Blaj, 1774. Compoziția, predominant pe diagonală, atmosfera dramatică la care concură și modul în care sunt tratați norii, atitudinea temătoare a Fecioarei Maria și solemnitatea arhanghelului Gavril evocă ambianța gravurilor din Renașterea germană târzie³³.

La București, ilustrația se repetă în: *Ceaslov*, în română, 1825; *Acatistul Născătoarei*, 1828; *Acatistiar*, 1830; *Ceaslov mare*, 1830.

***

Cărțile imprimate la București conțin pe lângă xilogravuri semnate de Ghervasie Monah și altele pe care i le atribuim. Ele mărturisesc aceeași evidentă preocupare pentru compozițiile dinamice, atât de specifice destoinicului meșter. Acestea sunt: *Judecata de Apoi*, cu foarte numeroase personaje, din *Viața Sfântului Vasilie celui Nou*, 1819 (repetată din *Noul Testament*, Mănăstirea Neamțul, 1818)³⁴; *Frontispiciul cu Nașterea lui Isus Hristos* din *Apostol*, 1820; *Cadrul foii de titlu cu patru scene din viața lui David* (*Samuel îl unge rege pe David* – stânga sus; *David îl ucide pe Goliath* – dreapta sus; *David omoară leul și ursul* – stânga jos; *Natan îl mustră pe David* – dreapta jos) și alte reprezentări din *Penticostar*, 1820³⁵; *Cadrul foii de titlu cu supliciile apostolilor și cu reprezentări ale sfinților din spațiul românesc*: *Ioan de la Suceava*, *Paraschiva de la Iași*, *Grigorie Decapolitul*, *Dimitrie Basarabov* și *Filofteia de la Curtea de Argeș*, din *Psaltire*, 1820 (foarte asemănător cu cel din Efrem Syrul, *Cuvinte și învățături*, Mănăstirea Neamțul, 1818-1819-1823, vol. I-III)³⁶ și *O imagine a școlii*, din *Bucoavna*, 1824³⁷.

Așadar, Ghervasie Monah a avut o meritorie contribuție atât la înfrumusețarea cărților de la Mănăstirea Neamțul, cât și la a celor tipărite în București în primele decenii ale secolului al XIX-lea.

Bibliografie

Bianu, Hodoș, Simonescu 1912-1936	– I. Bianu, N. Hodoș, D. Simonescu, <i>Bibliografia românească veche, 1508 – 1830</i> , Tomul III, București, 1912-1936.
Cavarnos 2005	– C. Cavarnos, <i>Ghid de iconografie bizantină</i> , București, 2005.
Maniu 1929	– A. Maniu, <i>La gravure sur bois en Roumanie</i> , București, 1929.
Michel-Ange et Raphael 2000	– <i>Michel-Ange et Raphael avec Botticelli, Perugino, Signorelli, Ghirlandaio et Rosselli au Vatican</i> , Città del Vaticano, 2000.
Morărescu 1983	– D. Morărescu, <i>Imaginea școlii în xilogravură</i> , în <i>Cântarea României</i> , nr. 6, 1983, p. 45.
Oprescu 1942	– G. Oprescu, <i>Grafica românească în secolul al XIX-lea</i> , vol. I, București, 1942.
Racoveanu 1940	– G. Racoveanu, <i>Gravura în lemn la Mănăstirea Neamțul</i> , București, 1940.

³² Bianu, Hodoș, Simonescu 1912-1936, facs. 419.

³³ Tatai-Baltă 1995, p. 68-69, fig. 4 și 49; Tatay, Tatai-Baltă 2014, p. 105, fig. p. 113.

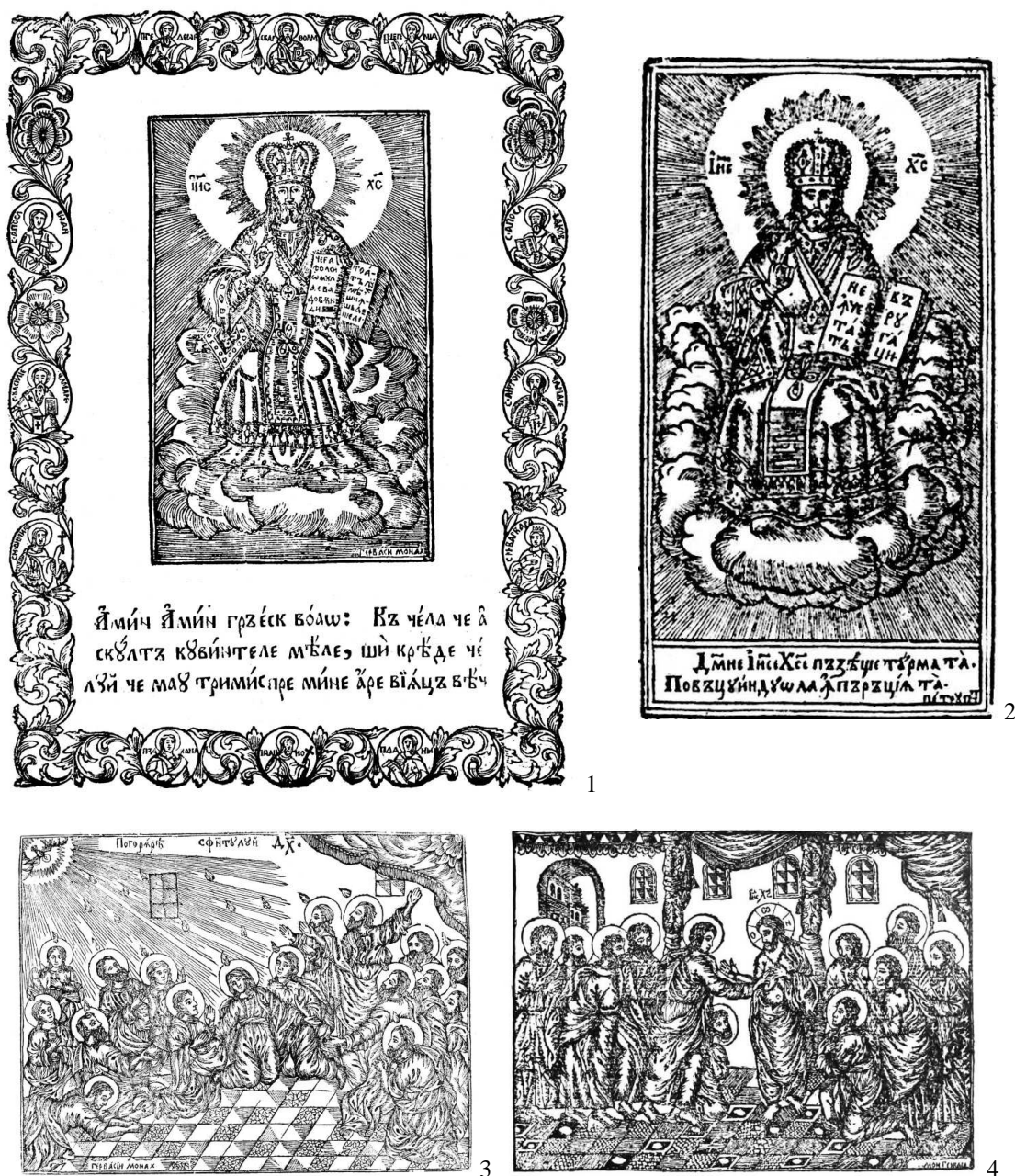
³⁴ Bianu, Hodoș, Simonescu 1912-1936, p. 314; 246, facs. 380.

³⁵ Bianu, Hodoș, Simonescu 1912-1936, p. 335, facs. 399.

³⁶ Bianu, Hodoș, Simonescu 1912-1936, p. 343, facs. 403; p. 243, facs. 377; Oprescu 1942, p. 186.

³⁷ Bianu, Hodoș, Simonescu 1912-1936, p. 454, facs. 427; Morărescu 1983, p. 45 (fig.).

-
Rome 2000	– <i>Rome. Art et Archéologie</i> , Firenze, 2000.
Ștefănescu 1973	– I. D. Ștefănescu, <i>Iconografia artei bizantine și a picturii feudale românești</i> , București, 1973.
Tatai-Baltă 1995	– C. Tatai-Baltă, <i>Gravorii în lemn de la Blaj (1750-1830)</i> , Blaj, 1995.
Tatai 2007	– A. E. Tatai, <i>Xilogravura de la Sibiu (sfârșitul secolului al XVIII-lea - începutul secolului al XIX-lea)</i> , Alba Iulia, 2007.
Tatay 2011	– A. E. Tatay, <i>Din istoria și arta cărții românești vechi: gravura de la Buda (1780-1830)</i> , Cluj-Napoca, 2011.
Tatay, Tatai-Baltă 2014	– A. E. Tatay, C. Tatai-Baltă, <i>Însemnătatea graficii cărții românești vechi tipărite la București (1582-1830)</i> , în vol. ed. <i>Societate – Cultură – Biserică. Studii de istorie medievală și modernă. Omagiu Profesorului Avram Andea</i> , D. Radosav, R. Mârza, Cluj-Napoca, 2014, p. 98-113.
Tomescu 1968	– M. Tomescu, <i>Istoria cărții românești de la începuturi până la 1918</i> , București, 1968.

Pl. I. 1. Ghervasie Monah, *Isus Mare Arhiereu*, *Apologhia*, București, 1819; 2. Petru Papavici, *Isus Mare Arhiereu*, *Catavasier*, Blaj, 1777; 3. Ghervasie Monah, *Pogorârea Sfântului Duh*, *Apostol*, București, 1820; 4. Ghervasie Monah, *Necredința lui Toma*, *Penticostar*, București, 1820

1

2

Pl. II. 1. Ghervasie Monah, *Trecerea Mării Roșii*, *Psaltire*, București, 1820; 2. Cosimo Rosselli, *Trecerea Mării Roșii*, Capela Sixtină, Vatican, 1481-1482

Pl. III. 1. Ghervasie Monah, *Maica Domnului cu Pruncul, Rânduiala cântării celor 12 psalmi deosebi*, București, 1820; 2. Ghervasie Monah, *Bunavestire, Acatist*, București, 1823; 3. Ioanițiu Endrédi, *Bunavestire, Acatistiaru*, Blaj, 1763

**Woodcuts in Writings Printed in Bucharest, Signed by
Ghervasie Monah (1819-1830)**

Abstract

During the first decades of the 19th century, Ghervasie Monah contributed very much to decorate not only the books printed in the Monastery of Neamţ, but also those published at Bucharest. In the books printed at Bucharest, Ghervasie signed the illustrations: *Jesus High Bishop*, *The Descent of the Holy Spirit*, *The Incredulity of St Thomas*, *The Crossing of the Red Sea*, *The Virgin and Child*, *The Annunciation*. Among these images a special position is taken by the very dynamic and imaginative illustration *The Descent of the Holy Spirit (The Pentecost)* which was boldly created. The composition is chiefly accomplished diagonally, the gestures and feelings deriving from the Baroque art. The interest shown by this master craftsman in scenes full of motion helps us assign to him further woodcuts existent in the writings of Bucharest, among which *The Last Judgement* is highly convincing.

List of Illustrations

Pl. I. 1. Ghervasie Monah, *Jesus High Bishop*, *Apologhia*, Bucharest, 1819; 2. Petru Papavici, *Jesus High Bishop*, *Catavasier*, Blaj, 1777; 3. Ghervasie Monah, *The Descent of the Holy Spirit*, *Apostol*, Bucharest, 1820; 4. Ghervasie Monah, *The Incredulity of St Thomas*, *Penticostar*, Bucharest, 1820

Pl. II. 1. Ghervasie Monah, *The Crossing of the Red Sea*, *Psaltire*, Bucharest, 1820; 2. Cosimo Rosselli, *The Crossing of the Red Sea*, Sistine Chapel, Vatican, 1481-1482

Pl. III. 1. Ghervasie Monah, *The Virgin and Child*, *Rânduiala cântării celor 12 psalmi deosebi*, Bucharest, 1820; 2. Ghervasie Monah, *The Annunciation*, *Acatist*, Bucharest, 1823; 3. Ioaniţiu Endrédi, *The Annunciation*, *Acatistiariu*, Blaj, 1763